

Groen nog marginaal bedeed in Innovatiearrangement Voorwaarden voor vruchtbaar vernieuwen

Visie, een innovatief klimaat op de onderwijsinstelling en een goede samenwerkingsrelatie met bedrijfsleven. Dat zijn voor subsidieaanvragen van het Innovatiearrangement essentiële voorwaarden. Bij Helicon Opleidingen overheerst frustratie.

“Het beeld is vooral dat het onderwijs de omgeving betreft”, zegt Huub Schmitz, procesmanager bij *Het Platform Beroeps-onderwijs* in Zeist. Onderwijs dat de deur opent naar bedrijfsleven en maatschappij wordt van harte gestimuleerd. Grote betrokkenheid van buiten de school maakt subsidieaanvragen bij *Het platform* kansrijk, maar er is meer nodig. Bij Helicon Opleidingen, waar tot twee keer toe vergeefs werd geïnvesteerd in onderbouwing van een aanvraag, en

‘Mijn indruk is dat aoc’s ook heel innovatief zijn. Daarbij scoren ze al vaak hoog op doorlopende leerwegen.’

wellicht bij andere groen-onderwijsinstellingen is de vraag ‘wat dan precies?’ In de eerste twee tranches van het in 2003 gestarte innovatiearrangement kwamen ze er niet aan te pas. Het arran-

gement vormt voor het beroeps-onderwijs weliswaar niet de enige innovaties-timulans. Bij financiering van innovatie kun je drie soorten strategieën onderscheiden, legt Schmitz uit. Basis, breedte en diepte. Innovatie aan de basis is er omdat iedere school moet vernieuwen. Ze moeten opleidingen aanpassen, intranetten opbouwen, didactiek vernieuwen. Daarvoor wordt meestal vanuit het normale budget geld opzij gelegd. Voor innovatie in de breedte, waarbij elders ontwikkelde vernieuwing wordt verspreid en geïmplementeerd, zijn er bijvoorbeeld impuls gelden en voor dieptestrategie (experimenteren met geheel nieuwe ideeën) is het Innovatiearrangement. “Die voeren wij uit, mede namens sociale partners en de ministeries van onderwijs en landbouw.” De afgelopen twee jaar is er twee keer 10 miljoen euro naar verschillende projecten gegaan, maximaal 1 miljoen per project. Vorig jaar waren er twintig projecten, dit jaar zestien. Nu start de derde tranche. Er is 15 miljoen euro beschikbaar, plus nog een bedrag van 2,5 miljoen voor projecten rondom de doorlopende route van de theoretische en gemengde leerwegen van het vmbo naar het mbo.

Politiek spel

In de eerste tranche liepen dingen niet goed, erkent Schmitz. Het duurde lang en er waren teveel regeltjes waardoor het als bureaucratisch werd ervaren. Daar kwam kritiek op. “Verhoudt zich dit wel met innovatie? Je begint immers enthousiast met een vernieuwing en dan krijg je deze toestand.”

“*Het Platform Beroeps-onderwijs*, bestaat dat dan nog?” reageert Theo Koolen, College van Bestuur Helicon Opleidingen. Het project Binnenstebuiten, bedoeld om praktische schoolactiviteiten meer op bedrijven te laten plaats-

vinden, werd afgekeurd. De frustratie is hoog.

We zijn er lang mee bezig geweest, vertellen Koolen en Frank van den Dungen, ook Helicon. “De procesmanagers presenten ons bijna de hemel in. Ze vonden het heel innovatief.” Er werden handtekeningen bij bedrijfsleven gehaald, zo’n 25 bedrijven in totaal, maar de jury oordeelde het eerste jaar “honderd procent negatief” omdat er twee handtekeningen van participanten zouden ontbreken, namelijk die van de (eigen) mbo-vestigingen in Helmond en Geldermalsen.

Ook een bijgesteld projectvoorstel een jaar later werd aan de kant geschoven. Ondanks alle voorbereiding, aanmoediging vanuit *Het platform* en de positieve reacties op het innovatieve gehalte. “We stoppen ermee”, zegt Koolen. “Als ik zie welke capriolen we allemaal moeten uithalen, dan is het de moeite niet. We reageren niet meer op hun e-mails. We hebben er geen zin meer in.” Ze wijzen er ook op dat hoewel er vanuit LNV jaarlijks een half miljoen euro heengaat, vooralsnog het groen onderwijs er geen cent van heeft teruggezien. Alleen de CAH Dronten was betrokken bij een project over visserij. “Ik heb het gevoel dat er een politiek spel is waar we geen grip op hebben,” zegt Van den Dungen.

Individuele voorkeuren

Het platform beperkt zich tot advisering en uitvoering. “We wilden niet ook de beoordeling doen.” Daarvoor werd een commissie in het leven geroepen, onder leiding van de econoom Arie van der Zwan, buitengewoon hoogleraar management en ondernemingsbeleid. “Het kan dan zijn dat wij zeggen: wat een leuk plan, maar dat de commissie het toch afwijst.”

“Jammer van die frustratie, want Helicon zat echt op de goede weg”, vervolgt

Schmitz. “We hebben geadviseerd over wat bijstellingen. Wij waren ervan overtuigd: dat gaat het halen. Het uiteindelijke plan in de eerste tranche heb ik niet gezien; dat ging direct naar Senter (het agentschap van EZ dat subsidieaanvragen behandelde en de beoordelingscommissie ondersteunde). In de tweede tranche heeft Helicon met de meest innovatieve projectvoorstellen meegestreden. Pas op het laatst oordeelde de onafhankelijke commissie dat er nog betere voorstellen waren.”
Intussen zit Senter niet meer in de pro-

cedure en zijn zaken vereenvoudigd. “We hebben vooral gezorgd dat de administratieve last voor onderwijsinstellingen en bedrijven minder werd.” In het tweede jaar volstond een projectvoorstel. Met een visie, beschrijving van het probleem dat de innovators wilden oplossen en een globale begroting. Geen uitwerking nog. De beoordelingscommissie is gebleven. “Ze kijkt bij voorstellen: voldoet dat aan de criteria? Is er bijvoorbeeld samenwerking tussen mbo en hbo, en wat levert het de leerling op? Als het bijvoorbeeld

Huub Schmitz, procesmanager bij *Het Platform Beroepsonderwijs*: “Ik ben ervan overtuigd dat een school een innovatieve traditie moet hebben voor dit type vernieuwingsprojecten”

om één schooltype gaat of als het bedrijfsleven nauwelijks betrokken is, wordt het lastig. De commissie geeft eerst individuele voorkeuren aan en legt die naast elkaar. Daarna volgt een uitvoerig beoordelingsgesprek. Wat overblijft komt op een reservelijst.” →

Het Platform Beroepsonderwijs

Het Platform Beroepsonderwijs, opgericht in november 2002 op initiatief van koepelorganisaties uit het beroepsonderwijs (vmbo, mbo en hbo), nomineert projecten voor het innovatiearrangement. Van projecten wordt dan 40 procent gesubsidieerd, de rest moet van onderwijsinstellingen en bedrijven komen.

Voor de tweede tranche, 2004, werden 136 projectvoorstellen ingediend voor bijna 60 miljoen euro. Veel meer dan in 2003, waarschijnlijk vanwege de vereenvoudigde procedure. Maar veel daarvan passen eigenlijk niet in de regeling en komen niet in aanmerking voor honorering. Bovendien is een gezamenlijke indiening met bedrijfsleven vereist. Na adviesgesprekken met de procesmanagers van Het Platform Beroepsonderwijs zijn er dit jaar vrijwel geen voorstellen afgevalen op grond van formele vereisten. Uiteindelijk werden zestien projecten geselecteerd. Rondom thema's zoals vraaggestuurd onderwijs, leven lang leren, doorlopende leerlijnen, leren in de beroepspraktijk en ondernemerschap. Projecten gaan dan bijvoorbeeld over een nieuw type lerarenopleiding, opzet van een zorg- en educatiecentrum of het project Masterdam-West dat school en het leren middenin de samenleving wil situeren. Een open gebouw, een netwerk van leer/werkbedrijven en servicedesks verbonden met het dagelijks leven in de regio. De projecten staan beschreven op www.hpbo.nl.

Het platform verspreidt ook kennis uit vernieuwingsprojecten in het beroepsonderwijs, steunt bij de organisatie van conferenties, bijvoorbeeld over de aansluiting tussen vmbo en mbo, en denkt mee over innovatieaanpak.

Wat valt er dan op in het projectenlijstje? Veel techniek en veel sectoroverstijgend. En in de tweede tranche wat meer zorg. Maar nog steeds niet of nauwelijks groen.

Innovatieve traditie

“Het blijft een competitieve regeling”, erkent Schmitz. “Je moet je als het ware verkopen.” De beoordelingscommissie kijkt niet naar sectoren, vervolgt hij, “maar als je dat wel zou doen, zou je zien dat er in de techniek, waarschijnlijk vanwege personeelschaarste een meer innovatieve traditie is. In andere sectoren is het bedrijfsleven vaak wat traditioneler en soms ook moeilijker mee te krijgen.”

Sector speelt bij selectie geen rol, maar presentatie wel. “Soms kun je in een gesprek enthousiasmeren, maar word je niet warm van het plan op papier. Het advies is dan: probeer jargon te vermijden en vraag bijvoorbeeld een journalist voor een goede beschrijving. En als je het plan komt verdedigen, zou het bijvoorbeeld goed zijn om iemand uit het bedrijfsleven mee te nemen.” Er wordt immers bijzonder sterk gelet op betrokkenheid van bedrijfsleven.

Een ander punt is de context; hoe past het binnen school? “Ik ben ervan overtuigd dat een school een innovatieve traditie moet hebben voor dit type vernieuwingsprojecten. Ik zou graag willen zien wat er na gebeurt. En hoe het past binnen de toekomstvisie van de school. Dan is het niet zomaar een los projectje, maar geef je het bedding in het innovatiebeleid van de school.”

Het begrip innovatie is wel enigszins bijgesteld, zegt Schmitz, want hoe kun je elke keer met totaal iets nieuws komen? Het onderwijs is immers niet een product zoals een pc of een dvd. Het moet wel iets nieuws zijn, iets wat nog niet eerder gedaan is of op die manier gedaan is, maar het moet tegelijk ook aansluiten bij wat er gebeurt. “Een soort upgrade eigenlijk.”

“Bovendien: wat voor de ene school innovatief is, is voor de andere een gepasseerd station. Oriëntatie op wat elders ontwikkeld is of wordt, zou in het onderwijs veel beter moeten. Het Platform Beroepsonderwijs zal zich dan ook meer en meer gaan richten op kennisdeling.”

Geoormerkt budget

Van de 1^e tranche zijn de projecten nu halverwege. Er lopen ook kenniskringen

met projectleiders van onderwijsinstellingen en soms iemand van het bedrijfsleven. “Met deze kenniskringen monitoren en transfereren we de kennis bij de innovaties”, vertelt Schmitz. “Maar uit rapportages is op te maken dat het in die eerste tranche soms tegenvalt. De projecten zijn niet allemaal even innovatief. Je zag ook vaak dat onderwijsmensen eerst innovatie bedachten en dan bij het bedrijfsleven een handtekening gingen vragen. Het zal wel vaak vanuit het onderwijs komen, maar die relatie zou er vooraf al moeten zijn.”

Intussen hebben van projecten in de 2^e tranche mensen dit voorjaar te horen gekregen of ze subsidie kregen. En nu begint de 3^e tranche. Tot begin november kan een projectvoorstel worden ingediend. Publiciteit is er al op verschillende manieren, in bladen en op websites en, via een elektronische nieuwsbrief, naar roc's en aoc's. Schmitz: “Nee, ik heb geen specifiek advies voor groen onderwijs. Mijn indruk is dat aoc's ook heel innovatief zijn. Daarbij scoren ze al vaak hoog op doorlopende leerwegen.”

Nieuwe kansen voor meer geld. Er is intussen wel discussie over innovatie en innovatieregelingen. In de notitie ‘Tussen tegels en los zand’ wordt geadviseerd alle regelingen af te schaffen. “Er zijn er te veel en bovendien wordt innovatie op scholen gemaakt; dat moet je niet opleggen.”

De voorgestelde oplossing voor een efficiëntere inzet van innovatiegelden is een innovatiebox (een geoormerkt budget in de lumpsum). “Het is nog een idee,” zegt Schmitz, “maar ik denk dat het er wel van zal komen.” Steun komt van de organisaties verenigd in Het platform Beroepsonderwijs (waaronder AOC Raad en Stichting van de Arbeid), en ook van staatssecretaris Mark Rutte. “Dat betekent overigens niet dat het innovatiearrangement verdwijnt. Er moet een landelijk budget zijn om bijzondere innovaties te blijven steunen.” □